

Protocol Medicijnverstrekking en Medisch handelen op school

Inhoudsopgave

Inleiding over medicijnverstrekking en medisch handelen	3
Soorten medische handelingen op school	4
Wettelijke regels.....	4
Privacy	5
Medicijnverstrekking en medisch handelen.....	6
Het kind wordt ziek op school	6
Het verstrekken van medicijnen op verzoek	7
Praktische adviezen	7
Het opbergen van medicijnen op school	7
Het verrichten van medische handelingen.....	8
Praktische uitvoering van het medicijnprotocol.....	9
Bijlage 1: Diabetes en zorg op school	10
Bijlage 2: Toestemming verstrekken	11
medicijnen	11
Bijlage 3: Toestemming tot handelen op	13
school	13
Verklaring: Toestemming handelwijze voor als het kind ziek wordt op school	13
Bijlage 4: Protocol bij epileptische aanval	15

Inleiding over medicijnverstrekking en medisch handelen

Leraren krijgen regelmatig te maken met leerlingen die klagen over pijn. Vaak gaat het over hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet. Met eenvoudige middelen is dit te verhelpen.

Verder krijgt de schoolleiding in de praktijk steeds vaker het verzoek van ouder(s)/verzorger(s) om hun kind de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen. Het geven van sondevoeding of het geven van een injectie zijn handelingen die vallen onder de Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG). Deze wet regelt wie wat mag doen in de gezondheidszorg. Dit protocol hanteert als uitgangspunt dat aan onderwijspersoneel géén handelingen mogen worden voorgelegd welke gerelateerd zijn aan de Wet BIG.

Voor de leesbaarheid van het protocol wordt hierna gesproken over ouders wanneer er ouder(s) en verzorger(s) bedoeld worden.

Bekwaamheid en aansprakelijkheid van diegene die medische handelingen verricht

Het uitvoeren van medische handelingen op school brengt risico's met zich mee, ook op juridisch gebied. Voor het geven van medicatie en het uitvoeren van een medische handeling moet degene over de vereiste bekwaamheid beschikken. Leraren en schoolleiding hebben deze vereiste bekwaamheid niet en kunnen aansprakelijk worden gesteld als er fouten worden gemaakt bij het verrichten van deze handelingen. Voor het huidige protocol medicijnverstrekking en medisch handelen op school is gebruik gemaakt van protocollen van de GGD en de PO-raad.

INOS neemt het standpunt in (in samenspraak met Bestuurlijk Overleg Breda) dat medische handelingen - de zogenaamde voorbehouden handelingen, die onder de Wet BIG vallen - dienen te worden uitgevoerd door een arts of verpleegkundige. Uitgangspunt daarbij is dus dat dit niet wordt uitgevoerd door onderwijspersoneel.

Er kunnen drie situaties worden onderscheiden:

De leerling wordt ziek op school

Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Medische handelingen

De eerste situatie laat de school en de leraar geen keus. De leerling wordt ziek of krijgt een ongeluk en de leraar moet direct bepalen hoe hij moet handelen. Bij de tweede en derde situatie kan de schoolleiding kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van medicijnen of het uitvoeren van een medische handeling. Voor de individuele leraar geldt dat van hem niet mag worden gevraagd om medische handelingen te verrichten in het kader van de Wet BIG.

Soorten medische handelingen op school

Wettelijke regels

De Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG) regelt wie wat mag doen in de gezondheidszorg. De Wet BIG is bedoeld voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en geldt als zodanig niet voor onderwijzend personeel.

Voorbehouden handelingen (handelingen die onaanvaardbare risico's voor de gezondheid van een persoon met zich mee kunnen brengen als ze door een onbevoegde of ondeskundige worden uitgevoerd) mogen alleen worden verricht door artsen. Anderen dan artsen kunnen deze medische handelingen alleen worden verricht in opdracht van een arts op grond van artikel 35 Wet BIG. De betreffende arts moet zich er dan van vergewissen dat degene die niet bevoegd is, wel de bekwaamheid bezit om die handelingen te verrichten. Uitgangspunt van dit protocol is dat onderwijspersoneel niet wordt gemachtigd door artsen om zelfstandig medische handelingen te verrichten in het kader van de Wet BIG.

Handelingen waarvoor de Wet BIG niet geldt

Het gaat hier om het geven van medicijnen, variërend van een paracetamol of andere medicijnen zoals gedragsregulerende medicatie of het behandelen van een insectenbeet met bijvoorbeeld Azaron, etc.

Handelingen waarvoor de Wet BIG wel geldt

Denk hierbij bijvoorbeeld aan het geven van injecties en het toedienen van sondevoeding. Deze handelingen mogen slechts worden uitgevoerd door artsen en verpleegkundigen. Het delegeren van het verrichten van deze handelingen aan leerkrachten is niet mogelijk op basis van dit protocol en tevens onwenselijk uit oogpunt van mogelijke risico's ten aanzien van (civielrechtelijke) aansprakelijkheid.

Mocht zich onverhoopt ten gevolge van een medische handeling een calamiteit voordoen, dan is direct contact met de huisarts en/of specialist van het kind noodzakelijk. Bel bij een ernstige situatie direct 112. Zorg ervoor dat alle relevante gegevens van het kind binnen handbereik zijn, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en specialist van het kind. Meld verder bij welke handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en welke verschijnselen bij het kind waarneembaar zijn.

De Wet BIG is niet van toepassing indien er sprake is van een noodsituatie. Iedere burger wordt dan geacht te helpen naar beste weten en kunnen. De BHV'ers en EHBO-ers van de school hebben hierbij een belangrijke taak.

Privacy

Medische gegevens en medisch handelen bestaan uit hoogst privacygevoelige informatie. Het spreekt voor zich we deze informatie in een beveiligde omgeving met beperkte toegang archiveren. De leerkracht van de desbetreffende leerling, alsmede de IB-er en de directeur van de school hebben toegang tot deze gegevens. Vooraf vraagt één van hen of ouders toestemming geven voor het vastleggen van medische gegevens over hun kind en vertelt ook waarom de school dit doet. In uitzonderlijke gevallen kan het zijn dat deze gegevens alleen bij de directeur bekend zijn (b.v. gegevens waar een taboe op kan rusten: HIV, Soa en psychiatrische aandoeningen). De directeur is in dat geval geheimhouder.

Medicijnverstrekking en medisch handelen

De schoolleiding aanvaardt met het verrichten van medische handelingen een aantal verantwoordelijkheden. Leraren begeven zich dan op een terrein waarvoor zij niet gekwalificeerd zijn. Met het oog op de gezondheid van het kind is het van groot belang dat zij in dergelijke situaties zorgvuldig handelen. Zij moeten daarbij over de vereiste bekwaamheid beschikken. Onderwijspersoneel is niet gemachtigd om Wet BIG-gerelateerde handelingen te verrichten.

Leraren en schoolleiding moeten zich realiseren dat zij voor medische handelingen aansprakelijk gesteld kunnen worden wanneer zij fouten maken of zich vergissen.

De directeur moet op de hoogte zijn van de medische protocollen.

Het kind wordt ziek op school

Indien een leerling ziek wordt of een ongeluk krijgt op school moet de leraar direct bepalen hoe hij moet handelen. Het komt voor dat een kind 's morgens gezond op school komt en tijdens de schooltijd last krijgt van hoofd-, buik- of oorpijn. Ook kan het kind bijvoorbeeld gestoken worden door een insect. Een leerkracht verstrekt nooit zonder toestemming van de ouders paracetamol. Wel verzorgt de leerkracht een insectenbeet of smeert zonnebrandcrème zonder toestemming van de ouders.

Over het algemeen is een leraar niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. De grootst mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden. Uitgangspunt moet zijn dat een ziek kind naar huis moet. De leerkracht zal, in geval van ziekte, altijd contact op moeten nemen met de ouders om te overleggen wat er dient te gebeuren (is er iemand thuis om het kind op te vangen, wordt het kind gehaald, moet het naar de huisarts, etc. Zie bijlage 2).

Ook wanneer een leraar inschat dat het kind met een eenvoudig middel geholpen kan worden, is het gewenst om eerst contact te zoeken met de ouders. Geadviseerd wordt om het kind met zijn ouders te laten bellen. Vraag daarna toestemming aan de ouders om een bepaald middel te verstrekken. Het is aan de school om te beslissen of zij pijnstillers verstrekken. Wordt hiertoe besloten dan is het van belang om hier een goede registratie van bij te houden, zodat een leerling geen overdosering krijgt.

Problematisch is het wanneer de ouders of hun vertegenwoordigers niet te bereiken zijn. Het kind kan dan niet naar huis gestuurd worden totdat daar toezicht is. Ook kunnen medicijnen niet met toestemming van de ouders verstrekt worden. Oudere kinderen hebben echter ook een beslissingsbevoegdheid. In de Wet Geneeskundige Behandelingen Overeenkomst worden leerlingen qua beslissingsbevoegdheid als volgt ingedeeld:

Tot 12 jaar: ouders of voogd beslissen. Aan jonge leerlingen moet wel op een begrijpelijke manier worden verteld wat er met hen gaat gebeuren.

12 tot 16 jaar: zowel ouders als leerling moeten toestemming geven. De mening van de leerling is in principe doorslaggevend.

Vanaf 16 jaar: de leerling is beslissingsbevoegd. De ouders krijgen ook geen informatie over hun kind, als deze daar geen toestemming voor geeft.

De leraar kan, wanneer ouders niet te bereiken zijn, na overleg met een collega besluiten om zelf een eenvoudig middel te geven. Daarnaast moet hij inschatten of niet alsnog een (huis)arts geraadpleegd moet worden. Zo kan bijvoorbeeld een ogenschijnlijk eenvoudige hoofdpijn een uiting zijn van een veel ernstiger ziektebeeld. Het blijft dan zaak het kind voortdurend te observeren.

Raadpleeg bij twijfel altijd een (huis)arts. Dit geldt met name wanneer de pijn blijft of de situatie verergert. De zorgvuldigheid die hierbij in acht genomen moet worden, is dat er gehandeld wordt alsof

het een eigen kind is.

Enkele zaken waarop gelet moet worden:

- Toename van pijn;
- Misselijkheid;
- Verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krimpen);
- Verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur) en
- Verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid).

Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens lesuren. Te denken valt bijvoorbeeld aan gedrag regulerende medicatie, pufjes voor astma, antibiotica, of zetabletten bij toevallen (een aanval van epilepsie). Ouders kunnen aan schoolleiding en leerkracht vragen deze middelen te verstrekken. Schriftelijke toestemming van de ouders is hierbij noodzakelijk (zie bijlage 1). Onderwijspersoneel kan hier alleen medewerking aan verlenen als er geen BIG-geregistreerde handelingen zijn vereist ten aanzien van het verstrekken van medicijnen op verzoek. Een arts dient bij twijfel door de ouders te worden geraadpleegd. Als ouders dit nalaten kan het medicijn aan de leerling niet worden verstrekt.

Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van het kind kunnen leiden.

Leg daarom schriftelijk vast om welke medicijnen het gaat, hoe vaak en in welke hoeveelheden ze moeten worden toegediend en op welke wijze dat dient te geschieden. Leg verder de periode vast waarin de medicijnen moeten worden verstrekt. Ouders geven hierdoor duidelijk aan wat zij van de schoolleiding en de leraren verwachten opdat zij op hun beurt weer precies weten wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn. Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode moet regelmatig met ouders overlegd worden over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik op school.

Praktische adviezen

- Neem de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het betreffende kind;
- Lees de bijsluiter goed zodat de eventuele bijwerkingen van het medicijn bekend zijn;
- Als een kind niet goed op een medicijn reageert of als er onverhoopt toch een fout is gemaakt bij het toedienen van een medicijn, bel dan direct de huisarts of specialist in het ziekenhuis;
- Bel bij een ernstige situatie direct 112;
- Zorg er altijd voor dat alle relevante gegevens binnen handbereik zijn, zoals naam, geboortedatum, adres, huisarts en/of specialist, de medicatie die is toegediend, welke reacties het kind vertoont en eventueel welke fout gemaakt is.

Het opbergen van medicijnen op school

Het bewaren van medicijnen op school moet tot een minimum worden beperkt. Uitgangspunten hiervoor zijn als volgt te formuleren:

- Het is verstandig hiervoor 2 personen aan te wijzen die verantwoordelijk zijn voor het beheer.
- De medicijnen dienen in een afgesloten bureaulade (koelkast indien dit nodig is) te worden bewaard.
- Per leerling dient er een instructiekaart aanwezig te zijn over de medicatie waarop een foto is

afgebeeld van de leerling, de omvang van de medicatie en de wijze waarop het medicijn moet worden ingenomen.

Het verrichten van medische handelingen

Het is van groot belang dat een langdurig ziek kind of een kind met een bepaalde beperking zoveel mogelijk gewoon naar school gaat. Het kind heeft dan contact met leeftijdsgenootjes, neemt deel aan het normale leven van alledag op school en wordt daardoor niet de hele dag herinnerd aan zijn beperking of ziekte.

In uitzonderlijke gevallen zullen ouders aan schoolleiding en leraren vragen BIG- handelingen te verrichten. Te denken valt daarbij aan het geven van sondevoeding, het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten door middel van een vingerprikje. In het algemeen worden deze handelingen door de Stichting Thuiszorg of de ouders zelf op school verricht.

In uitzonderlijke situaties, vooral als er sprake is van een situatie die al langer bestaat, wordt er door de ouders wel eens een beroep op schoolleiding en leraren gedaan. Bij voorkeur zouden scholen een vaste ruimte moeten hebben waar leerlingen zelf kunnen prikken (bv. diabetes).

Schoolbesturen moeten zich goed realiseren dat zij bepaalde verantwoordelijkheden op zich nemen, wanneer wordt overgegaan tot het uitvoeren van een medische handeling door een leerkracht. Dit hoeft niet onoverkomelijk te zijn, maar het is belangrijk van tevoren stil te staan bij de consequenties. Omdat het gaat om ingrijpende handeling, moet een schoolleiding een schriftelijke toestemming vragen van de ouders (zie bijlage 3).

Gewenst is de uitvoering van deze medische handelingen te laten doen door een arts of verpleegkundige. Zij zijn BIG geregistreerd.

Praktische uitvoering van het medicijnprotocol

De school heeft een duidelijk beleid met betrekking tot het geven en bewaren van medicatie tijdens schooltijd:

- Ouders vullen elk schooljaar een medicatielijst in, met daarin het gebruik van medicatie zowel thuis als op school. Bij nieuwe leerlingen wordt dit bij de aanmelding gedaan.
- Ouders vullen elk jaar een toestemmingsverklaring in (zie bijlage 1) waarin zij toestemming geven voor het verstrekken van medicatie op school. Uitgangspunt daarbij is dat er geen sprake is van een BIG-geregistreerde handeling. Bij twijfel dient een arts uitsluitel te geven op verzoek van de ouders. Het medicijn hoeft niet te worden toegediend zolang deze informatie niet is verstrekt.
- Eventuele wijzigingen in de medicatie dienen door de ouders aan de leerkracht te worden doorgegeven. De leerkracht neemt de wijziging op in het overzicht in de klassenmap. De leerkracht geeft een nieuwe medicijnlijst mee aan de leerling, zodat ouders deze kunnen invullen en dit ook weer vastgelegd is.
- De medicatie wordt in een goed afgesloten kast bewaard.
- Elk kind heeft een eigen medicijndoosje waarop duidelijk naam van de leerling, naam van de medicatie, dag en tijdstip waarop medicatie gegeven dient te worden, vermeld staan.
- Het medicijndoosje wordt opgeborgen in een afgesloten lade van het bureau in de klas.
- In de klassenmap heeft iedere leerkracht een overzicht van de leerlingen met daarin vermeld de benodigde medicatie en het tijdstip waarop de medicatie gegeven dient te worden. Daarnaast staat een vermelding van de te geven medicatie onder aan het lesrooster, zodat dit ook voor invallers direct zichtbaar is.
- Elke vrijdagmiddag worden de medicijnen uitgezet voor de komende week voor de kinderen door degene(n) die de medicijnen toedient. De leerkracht in de klas controleert dit aan de hand van het overzicht in de klassenmap, voordat de medicatie toegediend wordt aan de leerlingen.
- Bij incidenten wordt medicatie (zoals paracetamol) gegeven na telefonisch contact met ouders.

Wat te doen bij niet gegeven medicatie

- De medicatie is thuis niet gegeven: de leerkracht overlegt met ouders wat te doen.
- De medicatie is op school niet gegeven: de leerkracht neemt contact op met de ouders en overlegt wat te doen.

Bijlage 1: Diabetes en zorg op school

Scholen mogen zorg aan leerlingen niet zomaar weigeren.

Het meten van het glucosegehalte in het bloed is een niet-voorbehouden handeling. Dat betekent dat er geen bekwaamheidsverklaring voor is vereist dit geldt ook voor het bedienen van een insulinepomp die reeds is aangesloten.

Je kunt de ouders vragen hiervoor een verklaring te tekenen. In de [factsheet](#) Ministerie van Onderwijs en Cultuur en in het [stappenplan van de PO-Raad](#) vindt je hier meer informatie over.

Op basis van de factsheet hebben o.a. de PO-Raad en de Diabetesvereniging Nederland een stappenplan: 'Diabeteszorg in het primair onderwijs' uitgebracht.

Er zijn vier mogelijkheden voor diabeteszorg op een school beschreven:

1. Diabeteszorg door reguliere zorgprofessionals;
2. Het onderwijspersoneel verleent 'in opdracht' diabeteszorg;
3. De ouders van het kind verlenen zélf de diabeteszorg;
4. Het onderwijspersoneel, optredend als privépersoon, verleent de diabeteszorg.

Het Samenwerkingsverband en de schoolbesturen prefereren de eerste drie mogelijkheden (inzet van zorgprofessionals, onderwijspersoneel verleent zorg 'in opdracht' of de inzet van de ouders zélf) boven de inzet van onderwijspersoneel als privépersoon. Een betrokkenheid van het onderwijspersoneel optredend als privépersoon bij deze zorg is een niet-wenselijke situatie. De onderwijsprofessionals zijn immers niet toegerust en geschoold in dit soort medische handelingen, de uitzonderingen daar gelaten. Daarom raden wij mogelijkheid vier (het verlenen van diabeteszorg door onderwijspersoneel als privépersoon) af.

Mogelijke constructies volgens werknemers/werkgeversorganisaties

- De gemeente regelt een wijkverpleegkundige
- Het samenwerkingsverband heeft een schoolverpleegkundige in dienst
- Ouders komen op school om zelf de medische handeling te verrichten.

Mogelijke constructie RSV

Een collega (of dit nu leraar, assistent, conciërge, secretaresse is) mag goed geschoold worden, is en blijft verantwoordelijk voor zijn eigen handelen en mag handelingen uitvoeren.

Bekwaamheidsverklaring na een gedegen scholing en herhaling van handeling is een pré.

Zowel ouders als behandelend arts geven toestemming dat een 'derde' mag handelen (arts op basis van bekwaamheidsverklaring).

Op de website: <https://www.zorgeloosmetdiabetesnaarschool.nl> vind je meer informatie.

Bijlage 2: Toestemming verstrekken medicijnen

Verklaring toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek welke handelingen niet vallen onder de Wet BIG. Bij twijfel dient een arts te worden geraadpleegd op verzoek van de ouders.

Ondergetekende geeft toestemming voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijn(en) aan:

Naam leerling:

naam ouder(s)/verzorger(s)

naam specialist:

De medicijnen zijn nodig voor het volgende:

Naam van het medicijn:

Wijze van toedienen:

Wijze van bewaren:

Medicijn dient dagelijks thuis of op school te worden toegediend op onderstaande tijden:

(thuis/school*)

Dosering:

uur

uur

uur

**invullen wat van toepassing is*

Medicijn(en) mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s):

Indien van toepassing bij verschillende medicijnen:

Naam medicijn:

Wijze van toedienen:

Wijze van bewaren:

Medicijn dient dagelijks thuis of op school te worden toegediend op onderstaande tijden:

Thuis/op school

uur

Dosering:

uur

uur

uur

Medicijn(en) mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s):

Ondergetekende, ouder(s)/verzorger(s) van genoemde leerling, geeft/geven

hiermee aan toestemming voor het toedienen van de
bovengenoemde medicijnen:

Datum:

Datum:

Plaats:

Plaats:

Naam ouder/verzorger 1:

Naam ouder/verzorger 2:

Handtekening:

.....

Handtekening:

.....

Naam leerling (indien 12 jaar of ouder)

.....

Bijlage 3: Toestemming tot handelen op school

Verklaring: Toestemming handelwijze voor als het kind ziek wordt op school

Het kan voorkomen dat uw kind tijdens het verblijf op school ziek wordt, zich verwondt, door een insect gestoken wordt etc. In zo'n geval zal de school altijd contact opnemen met de ouders, verzorgers of met andere, door hen aangewezen, personen. Een enkele keer komt het voor dat deze niet te bereiken zijn. Als deze situatie zich voordoet zal de leraar een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is met een 'eenvoudige' pijnstiller of dat een arts geconsulteerd moet worden.

Ondergetekende gaat wel/niet* akkoord met bovengenoemde handelwijzen behoeve van:

Naam leerling:
 Geboortedatum:
 Adres:
 Postcode en plaats:
 Naam ouder(s)/verzorger(s):
 Telefoon thuis:
 Telefoon werk:
 Naam huisarts:
 Telefoon huisarts:

Te waarschuwen persoon, indien ouder(s)/verzorger(s) niet te bereiken zijn:

Naam:
 Telefoon thuis:
 Telefoon werk:

Mijn kind is overgevoelig voor de volgende zaken:

Medicijnen: naam:

Ontsmettingsmiddelen: naam:

Smeerseltjes tegen bijvoorbeeld insectenbeten: naam:

Pleisters: naam:

Overige: naam:

Ruimte voor zaken die hierboven niet genoemd zijn:

Wilt u eventuele veranderingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan de leerkracht? Het is zeer belangrijk dat deze gegevens actueel zijn.

Ondergetekende

naam:

Ouder/verzorger van:

Plaats:

Datum:

Handtekening:

.....

Bijlage 4: Protocol bij epileptische aanval

WAT TE DOEN BIJ EEN AANVAL.

En andere belangrijke afspraken.

Naam leerling:

Geb. datum: ... - ... - (dd-mm-jj)

pasfoto

leerling

Vorm epilepsie:

Frequentie en aard van de aanvallen:

Soort aanvallen:/ Aanvalsverschijnselen:

Frequentie:

Handelen leerkracht bij aanval:

Medicatie:

Het toedienen van de noodmedicatie gebeurt door:

Plaats van bewaren noodmedicatie (*naam medicijn*):

Waarschuwen:

Groep: tel.

Anderen:

Opvang andere leerlingen:

Afspraken:

Gymnastiek

Zwemmen:

Speciale elegendheden:

praktijkvakken zoals koken, techniek: (*bedoeld voor Voortgezet onderwijs*)

De groepsleerkracht zorgt dat steeds iedereen op de hoogte is, ook invallers.

Ouders:

Datum:

Handtekening ouders:

Handtekening school:

.....

.....